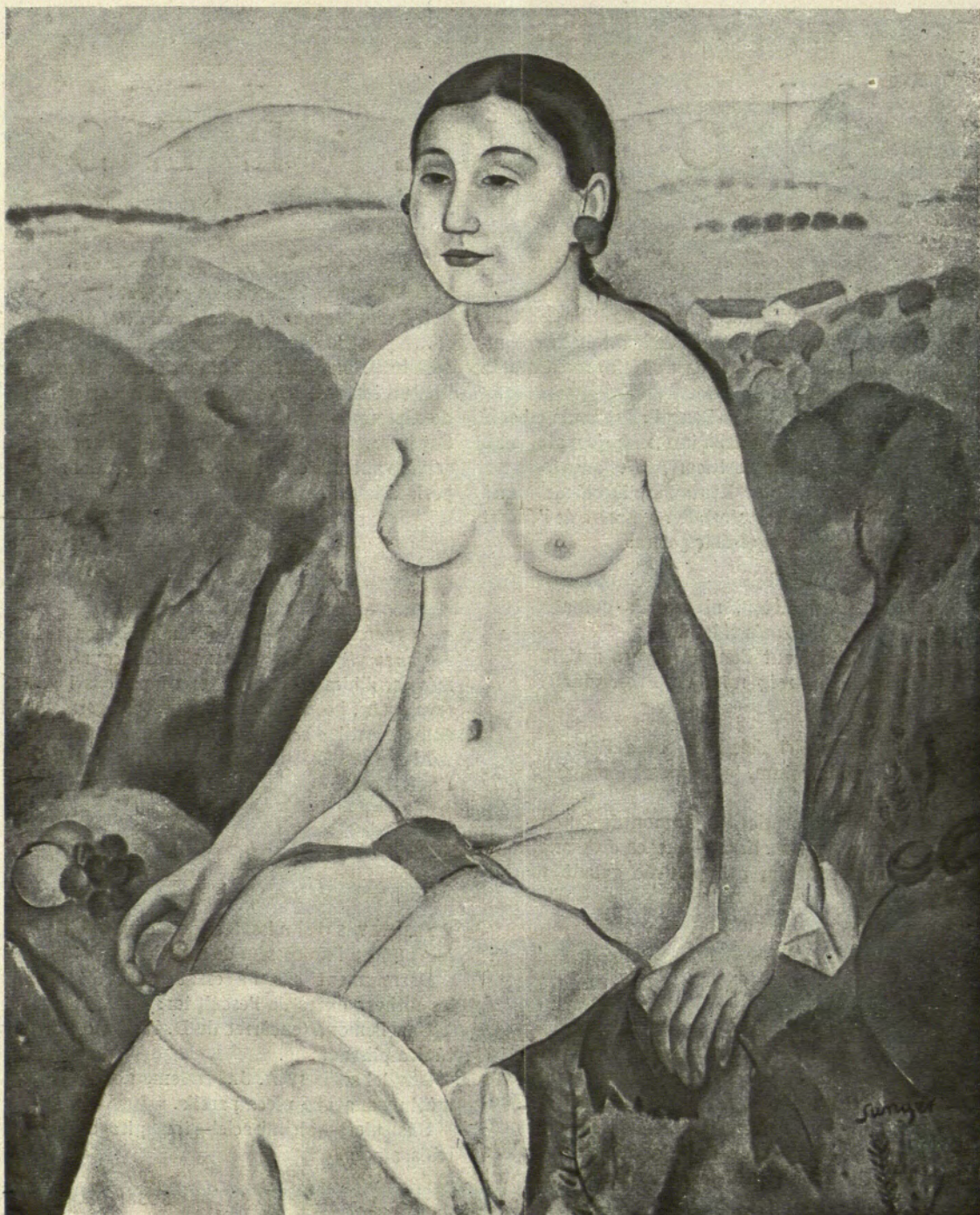

L'INSTANT

REVISTA QUINZENAL

Joaquim Sunyer

PUBLICACIÓ DE JOAQUIM HORTA

Any II - Núm. 3

L'INSTANT

REVISTA QUINZENAL

BARCELONA-PARIS, 15 SETEMBRE 1919

ABONAMENT

Països llatins, any	10 ptes.
Altres països „	15 „
Número solt	0'50 „

N O T U L · L E S

Al marge de quatre llibres.
«Primer Llibre d'Estances» de Carles Riba (Edit. de «La Revista»). Un nobilíssim tronc de ben tallada columna dòrica, de la més rica poètica matèria, roenta en la íntima foguera passional.

«Trenta Poemes», de Millàs-Raurell: Profonda emoció lírica anti-musical i personalíssims emfasis mate, amb saborsos boixos originals de Ricart, el Vilanoví.

«Sonets i Odes de John Keats», traducció de Marià Manent (Edit. de «La Revista»): Per a mostra de l'encert i emoció traductors un agre-dolç gotim:

«No vagis al Leteu, ni cerquis quina
arrel d'acònit té més vi letal,
ni el pàl·lid front donguis al bes malalt
de belladona, roig raïm de Proserpina.»

...I aquell cementiri dels anglesos a Roma que ens evoca, en el mateix volum, la màgica ploma del *prefa-*
cista!

«Hores del Poema eròtic», de Ramon de Curell: Serp de cristall curvada,—surtidor,—que es desgrana, amb ritmes de circumstància, pel plat de galant marbre *verlenià*.

Fa pocs dies, camí de Toulouse, volant en auto, per un capvespre incandescent, una dama andalusa em parlà amb admiració—inesperada sortida,—d'un Nicolàs Poussin de la seva col·lecció particular. D'un Poussin—sentiu bé?,—i no d'un Murillo, ni d'un Valdès Leal, ni d'un Goya, ni d'un Velázquez, com era, en tot cas, de suposar.

De Poussin, el seu gloriós *antípoda!*

Del diví plasmador de la *sensibilitat pensada*.

...A poc d'haver sortit dels graciosos llabris de la dama andalusa el nom del gran pintor clàssic francès, em semblà, un instant, haver vist emergir darrera d'un rengle de xiprers daurats vorejant un *mas*, l'ombra de «César Capéran», (Edit. «Nouvelle Revue Française») que ens saludava, somrient, amb el seu meridional capell gris perla a la mà.

Lo representatiu que foren amb son estil «*artiste*» *anarquitçant* els germans de Goncourt, dintre de les més escullides estètiques, preocupacions i gustos de la seva època, ho són, actualment, els germans Tharaud amb son estil «*disciplinat*», diem-ne *de reacció*...

Això a propòsit de sa obra recent: «*Le Relevé*» (Edit. Emile-Paul).

CASANOVAS o el missatger dels déus abolits—diguérem un jorn i no cessem de repetir.

Darrerament ens ha estat donat d'admirar una de les últimes obres de l'escultor:

Una Pomona (encàrrec de D. Frederic Barris) vestint túnica plissada.

Des del segle IV A. J., creiem, no havien sortit de mà humana uns plecs parells.

Uns plecs—oh miracle!—tan pitagòrics i tan flo-reals alhora.

JOSEP MARIA JUNOY

L'ÚLTIM LLIBRE

DE

JOAQUIM RUYRA

TRÉMULA, la mà escriuria només interjeccions admiratives. Davant aquest llibre tot els glòbuls purs de la nostra saba més pròpia es commouen dolçament. L'homèric cantor de *Jacobé*, d'una admirable puresa racial, abandonant la seva solitud i coronat d'un gest d'humilitat ben autèntica, ens ofrena (a la fil) el nou present d'una seqüència generosa.

No ve amb un rem a l'espatlla, ni brillen al seu mostatxo fines gotes de ruixim frescorós, ni l'acompanyen amb pas lent fortes figures d'un maritim brunyit inalterable, ni fan garlanda al seu entorn, a faisó de petits àngels voltant una imatge antiga, els genis brillants i agilissims de la mar. Arriba amb un llibre a la mà, cobertes un poc usades, del qual es desprèn una olor de calaix humit; arriba coronat de joies i temors puerils; amb els ulls il·luminats d'una aurora llunyana; amb l'amarga compunció d'haver vist la fi del món, trasbalsat d'una esgarripança dantesca, dins la Girona immortal. És l'ardent estudiant de *Metafísica* que amb èxtasi renovat s'encanta «per causa d'una olor», sentint el vell film de visions remotes dintre seu, com el Charlie Mears de Rudyard Kipling; és l'ànima trèmula esguardant el pas dels carros enormes, feixucs i imposants pels carrers sonors de Girona; és el cor adolescent, que en hores lentes de melancolia sent com s'abranda en ell la primera guspira d'amor i s'entrega, àvid, a l'incendi.

Però, tanmateix, l'homèric continua. Si, llegint *La Parada*, ja ens admira de primer anduvi la fidelitat en trelladar les sensacions nocturnes dels infants, la precisió subtil del sentiment de la basarda, la il·lusió de l'aventura imminent, el to de tot el que diuen els infants a través de l'inquietud i l'alegria—sentim com les peripècies dels tres caçadors puerils, amb la majestat de la nit que els penetra, l'encesa del foc dificultós, la vinguda emocionant d'En Llambregues amb la facècia excel·lent, la tensió de sotjar els ocells a trenc d'aua, la joia tumultuosa de la cacera abundant, tenen un in-

terès igualment intens i una majestat igualment èpica que els millors trossos d'Homer.

La nit, l'aua, la diversa vellesa dels ocells, amb quina noble i clàssica poesia ens són contades! Les imatges són suggerides naturalment, fluïdament, sense preparació ni fulguracions excessives. N'hi ha que ens sorprenen per la manera del dir, característica d'En Ruyra—a més a més de la substància poètica que elles puguin oferir—com és ara quan, parlant de les gotes de rosada, diu que són «a faisó d'ullets tafaners i parpellejants, que la bosquina obrís a espiar la gloriosa sortida del sol». D'altres que se'ns imposen per la llur vívida novetat. Aquesta, per exemple, que un amic ens retreia: «Les estrelles?» (pregunta un dels infants senyalant els flams de les candeles angèliques). I En Xaneta respon: «Diga-les-hi estrelles. *Ets noms són aire i ses coses els aguanten tots.*»

I l'acció es va desplegant acompassada; segura, dins una perfecta harmonia d'emoció, d'interès, de paisatge. Té el flamejar d'una poesia veritable i nova, amb suavitats de matis que semblen apreses dins una cala apacible aon hi hagi color de rovell, color de molles flonges sotmeses al ritme de la mar, bleixant com un pit en respir solemne. Un d'aquells reconcs marítims que ell ha cantat: amb verd de maragda i, al volt del rocam submergit, un verd més fosc que es difuma. I, encara, color de coure, color groguís, blancor d'escumes, tremolor de plantes que viuen i s'abandonen dins la diàfana verdor, perfum d'algues, bruit de sospirs. Totes les lliçons de la mar resten incorporades a la visió clara, al llenguatge meravellós. I al costat d'això, un humorisme, una ironia tan catalana!

Després de l'aventura infantil, noves sorpreses generoses. El desvari d'En Rivelles, tan exacte, on el tràgic s'habilla inquietantment amb el grotesc; la mirada del pobret, aon l'intensitat d'un instant emocional que de moment no envaeix la consciència, però que després

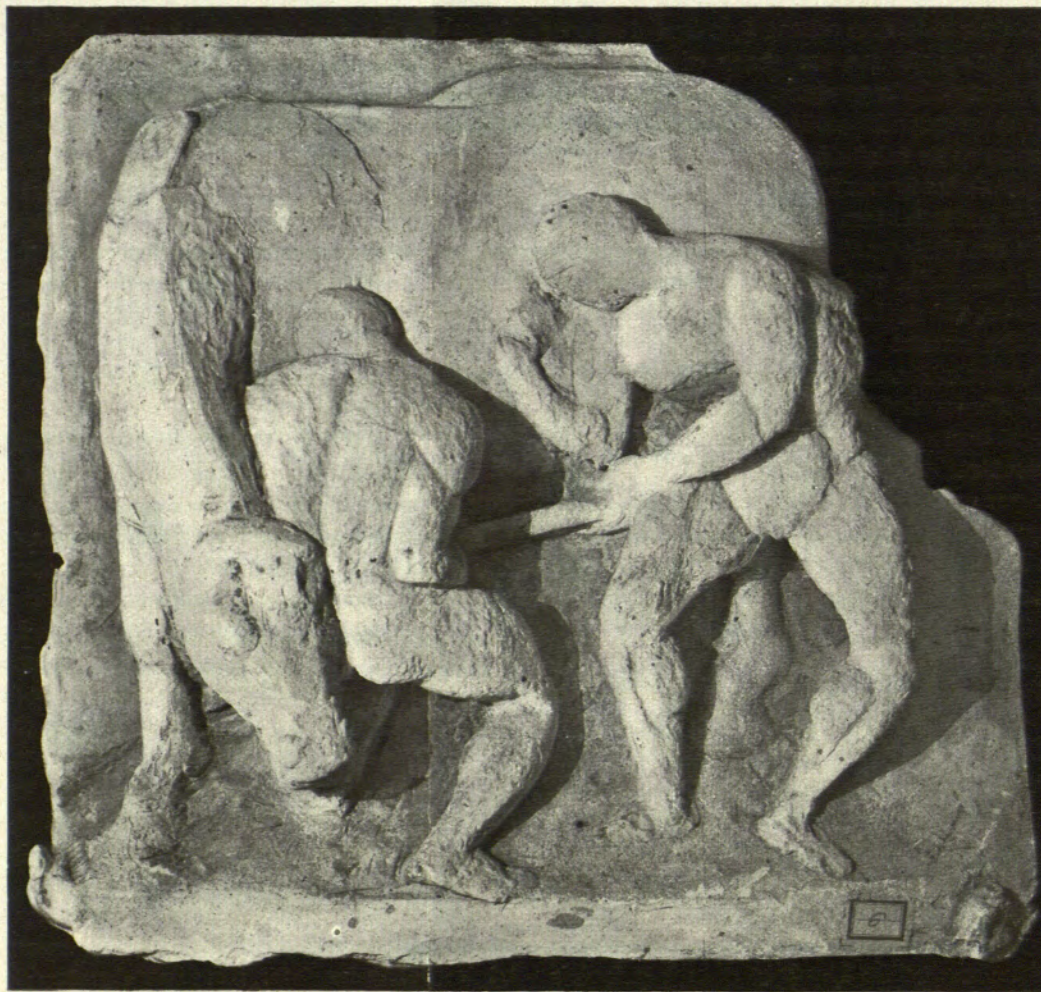
domina amb plenitud, inspira unes pàgines ràpides, vives, d'una dolor que ens trasbalsa per la seva veritat, revelant el cor magnànim; i, encara, per damunt del perfum evocador i dels magnes competidors del tren, que per obra de l'autor ens esdevenen simpàtics i els sentim com una vella fibra del viure català i per damunt de la emoció dantesca a Girona, la rondalla d'*El Malcontent*, a la fi del llibre, se'ns imposa per l'enginy de la ficció, per l'interès profundament humà que hi batega. Si tot el llibre és bo sobre bo, aquí ja arriba a una fulguració altíssima. L'argument és d'una deliciosa originalitat, però el saber-lo sostenir vol el mèrit! L'exercici del rar do de traïllar, amb la descripció dels monstres interiors, és explicat amb una exactitud detallada, amb una precisió científica digna de Wells o de Poe. I recordeu, encara, quines pàgines admirables quan ens diu la sucosa aventura a l'hostal d'En Vatualmón; la pintura dels fèrtils camps de mongeteres i moresc; la topada amb el captaire; la furiosa set infernal d'En Jeroni, dalint-se per descobrir el cor dels seus; la descripció dels arbres de

voluptat i desesper i de la gran selva solemne i alta amb la lluita interna del malaurat; i l'agradable final, ple de profundes ensenyances, amb el qual la rondalla acaba tan bé!

Ara que es sol parlar de les possibilitats d'imperialisme que poden assignar-se a la nostra cultura, considerem l'interès universal d'aquesta rondalla i d'altres pàgines del llibre rescent. El públic anglès, per exemple, no admètria la història del malcontent amb un interès semblant al que li inspiren les *fictions* dels seus autors predilectes? *La Parada*, en francès, malgrat de perdre aquella sabor comarcal tan generosa, no seria també llegida entre les narracions més agradables de la moderna sensibilitat?

Sigui com sigui, davant l'obra total de Joaquim Ruyra creiem sincerament que els més grans prosadors del món podrien cridar-lo al rengle, amb molta més raó que la de *The New-York Times* quan col·locava adés el senyor Blasco Ibàñez entre els més grans novel·listes actuals.

MARIÀ MANENT

Manuel Hugué

E L S I D E A L S C A T A L A N S

Si sense moure els ulls i la mirada del present de Catalunya, rublert de virior nacionalista i xarbotant de modernitat, examinem els ideals catalans, els trobarem mancats d'aquella volada que té d'acompanyar sempre als ideals propiament dits, que és una volada que arriba fins al punt de dalt de les aspiracions humanes i seguint l'examen veurem que els pocs catalans que cerquen aital volada en contes de mirar si la troben aquí mateix a Catalunya que és allí on tindrien obligació de buscar-la primer de tot, la busquen a les nacions que avui van al davant de la civilització del món, que són les nacions del nord d'Europa, perquè deixant-se enlluernar per l'esforç i l'esclat material que brilla en l'activitat d'aquestes nacions que treballen nit i dia per l'avenç, els hi sembla que a les valors materials hi ha de correspondre necessàriament la valor espiritual que hi faci joc i sigui com un equivalent de l'importància capital que té la materialitat de la gran civilització septentrional, que com és molt natural s'emporta el cor i l'admiració de tots els homes de la terra, perquè vulgues no vulgues s'ha de reconèixer que dintre l'història no n'hi ha cap que en aquest sentit se li pugui comparar ni de lluny ni d'aprop, perquè les altres que hi ha hagut no li arriben ni a la sola de la sabata; però com que reconeixent, com els primers, que aquesta civilització no passa ni pot passar de la materialitat que la caracteritza, ens permetrem fer observar als catalans que hi busquen la volada dels grans ideals que no li busquin perquè no li trobaran, i si ens volen creure a nosaltres, que no els hem d'enganyar, no han de fer més que repassar la llista dels ideals d'aquests pobles en llur punt més enlairat i veuran desseguida que si ens tanquem en ço que fa referència al ram científic, al punt més alt d'aquest ram no hi trobarem res més que hipòtesis i més hipòtesis que fan rodar el cap i que contat i debatut porten al dubte i a la negació, que són les pitjors boires que poden envoltar el pensament i la raó humanes. I si del ram científic saltam a l'artístic hi trobarem que en contes

de l'ideal d'art realitzat pels grecs en aquella època, busquen tant com poden la negació d'aquest ideal rosegant i podrint les arrels de la bellesa pura, per arribar costí el que costí al cor del que en podríem molt ben dir la deformació absoluta, com si del ram artístic passem al moral trobarem que fan exactament el mateix perquè a la ètica dictada per la realitat, que és la única reina que pot dictar les lleis, hi oposen un socialisme, un comunisme, un anarquisme o una altra abstracció per l'estil d'aquestes, que són filles naturals de l'ignorància i la misèria i que si hem de dir la veritat no han passat mai ni poden passar d'ésser la ronya de la llei natural, perquè no deixen d'estar inspirades en un ideal de justícia que no toca de peus a terra.

I si tot això no fos prou per a convèncer als que busquen la gran solució dels ideals d'aquest món i de l'altre als països més civilitzats d'avui al dia, els hi direm que es fixin en el més alt i sublim que pot interessar a l'home que és la religió i veuran que en aquest ram, que és el ram dels rams, perquè els lliga, presideix i domina a tots i a tants com n'hi ha, és allí on encara aquests pobles hi han fet menys, com si la idealitat que tenen estés en raó inversa de l'alçària de l'ideal, perquè en aquestes qüestions, allí on no han deixat una cosa tan gran com la religió en mans de quatre capellans, que ja és tot el que es pot dir, l'han abandonada al mig del carrer com un gos, com si fos una desferra passada de moda, tractant-la a puntades de peu i girat-li la cara per a no veure-la ni recordar-s'en mai més, que és el pitjor que es pot fer, perquè sense religió no hi ha res que s'aguanti.

I fetes aquestes quatre observacions, ens permetrem demanar als catalans que fins aquest moment s'han fet l'il·lusió de trobar la solució o el camí dels grans ideals fora de Catalunya, que girin els ulls envers la nostra estimada pàtria, per a veure si s'hi pot trobar el que, com havem vist, no's troba fora d'aquí.

FRANCESC PUJOLS

ELS LLIBRES I

ELS LLIBRES

A assenyalar amb pedra blanca, la publicació en català del *Tractat Elemental de Química* d'en Lavoisier. Els acurats traductors d'aquesta obra cabdal de la ciència, que calia incorporar a la nostra cultura nacional, són els doctors Miquel A. Baltà i Florenci Coma, de la Societat de Química de Catalunya. La Societat de Química de Catalunya ha començat, amb la primera part d'aquesta obra, la sèrie de les seves publicacions, havent-nos de felicitar de salutar en ella un nou campió de la cultura nostrada.

LES GRACIES DE L'EMPORDÀ. *Pere Corominas*.—L'Empordà limita al Nord amb les Alberes, al Sud amb les muntanyes de Montgri, la Mare de Déu del Mont és a Ponent i la mar de Rodes i Ampúries a Llevant. Així es diu en el porxo de «Les gràcies».

De manera que els que som nats més ençà de Torroella, no perteneixem a l'Empordà. La dita del porxo ens elimina i desarticula. Bona nit viola!

Seria en hom banal pretensió intentar fer que cohabitin en la pensa corominiana el coneixement poètic i casolà i el geogràfic històric-ètnic-atmosfèric-polític-legal de l'Empordà. No estem preparats. Les poblacions de la meua terra produeixen, però, un cert ingeni, documentat, entusiasta, afalagador i desavagat molt apte per fer entrar pels ulls les donades de la ciència geogràfica. De tota manera, fem constar que sense la bona gent de l'Empordà-Baix, aquelles entelèquies que s'adormiren en el camí de la veritat —o sigui la gràcia n.º XXXI

del llibre—no tindrien solta ni volta, perquè el pagès sempre serà el pagès, o sigui més amic de l'unça que del projecte i més permeable a l'aritmètica i a la culinària que a la fotografia i a l'ortopèdia, i en canvi aquella gent fenen la gràcia XXXI tan aguditzada que de molts anys an aquesta part s'els hi ha convertit en quelcom tan natural que sempre que's parla amb algú d'ells s'ha de partir la diferència.

Respecte de tot lo altre del llibre no n'hem de dir ni una paraula, perquè ja ho ha fet com se mereix la pluma del gran poeta i excels prosista senyor Carner a la pàgina literària de *La Veu* de la tercera setmana de juliol. I en l'article a que ens referim es diu amb una forma molt ben trobada i amb un obrir i tancar finestres que dóna verdader gust, que en Pere Corominas ha demostrat amb aquest llibre tenir un gran reclam i demés, un roc a la faixa, de la qual cosa ens en hem d'alegrar molt perquè no hi estàvem gaire acostumats.—*Pla*.

PIEDRA Y CIELO (Madrid, 1919), és el darrer llibre d'en Ramon Jiménez. Aquest subtilíssim poeta castellà comença amb un vers el seu nou llibre, un vers que conté tota la psicologia de la poesia de Ramon Jiménez.

Diu:

EL POEMA

*No le toques ya más,
que así es la rosa!*

Exacte. Els versos aquests i els altres, del Poeta, són lleugers i efimers: la seva obra és un camp plè de lliris

III]

FULLETI DE "L'INSTANT"

EL CLUBMAN

Continuació

Els venedors de diaris «Papers!» extenien sobre l'acera cartells amb grans lletres fàcils de llegir tot caminant:

«ASSEGINAT A HAMMERSMITH» «EL MISTERI DE DUBLIN»

Alguns homes, massa vells per agenollar-se davant les botines i cirar-les, venien mistos. Tots aquests pobres semblaven, al centre de la gran plaça animada, nàufreg perduts en un illot de misèria.

El reflexe dels plastrons midonats esclaria l'interior ombriu dels caps capitonats de cuir lluent.

Lord Pimkins aixecà el bastó. Un cotxer va respondre amb el fuet i s'aproximà, ràpid.

—Aon, milord?—demanà pel forat del sostre, un cop instal·lat el client.

—London Club.

El cavall de pel lluent, martellejant la ferradura sobre un paviment lliç, emportà el cotxe lleuger, qui lliscà dolçament, amb les grans rodes i les bones molles.

En el carrer tranquil, els cantors de psalms voltaven un missioner qui portava el compàs. La seva dona tocava l'harmonium. Dues grosses llanternes esclarien el cercle

de figures, amb les boques ben obertes. Lord Pimkins vivia en la santa temor de Déu. Es llevà el barret de copa, portà la mà al front i es va recollir.

El cab arribà al London Club. La frescor del Tàmesi i el perfum dels jardins del moll Victoria regnaven en Parliament Avenue. La Torre de Westminster sonava les deu, amb cops forts i lents, el bruit dels quals s'estenia lluny per damunt el riu ample.

IV

A la hora dels diaris del continent, molts de gentlen ocupaven els sillons de cuir roig del saló de lectura. Les passes, damunt l'espessor de l'alfombra púrpura, sense dibuix, no es sentien. Els batents de les portes amb fre pneumàtic, es tancaven sense bruit. Tret dels petits sospirs del rebec del paper, silenci perfecte. Enlaire, dos salomons de bronze daurat sostenien, entre complicats ornaments, raïms d'ampul·les elèctriques en tulipes de cristall. A un extrem de la sala, sobre els timpans de fusta bruna, el retrat del rei, en uniforme militar, de tamany natural; l'enquadrava un marc d'or. En vis-a-vis, la reina, en el vestit de la coronació.

Damunt l'alta xemeneia en marbre vetat, el bust en bronze de Napoleon, tot sol.

Lord Pimkins cercava algú. Les persones assentades enfront d'ell li ensenyaven la sola d'una sabata i les bagues del dit, davant el periòdic desplegat.

Dels que estaven d'esquena, veia les dues mans i

LES REVISTES

pirenencs. Fins al vianant arriba la seva flaire, fins als ulls del vianant, la seva formosa albor. Però en copsar un lliri selvati grogueja i acota les seves campanelles. Així, els versos de Juan Ramon. Ningú com ell ha sabut donar una frase més exacta, més encertada, per a posar un mot a la seva obra, un mot que àdhuc pot servir per a assenyalar el comportament del lector davant de la seva obra poètica, perquè és el comportament del mateix poeta, en la seva tasca de creació:

«No el toquis més, que així és la rosa.»

Lector: no cerquis la consistència d'aquest llibre del poeta de màxima sensibilitat, amb sentors exòtiques, que té Castella. Gaudeix, si més no, de la seva odor, perquè les flors que conté en les seves pàgines són de tal subtileza que es desfullarien sols de tocar-les.

Aquest és el comentari que ens mereix aquest llibre, darrer publicat pel versaire que ha donat una gracilitat sorprenent a la lírica castellana.—*Millàs-Raurell*.

LA PRIMERA VICTORIA DEL CATALANISME, fou de manera indubtable el conseguir la reforma del text primitiu del innoble article 15 del Còdic civil espanyol. I tota l'actuació del gladiador formidable en pro de la reforma la lluita d'aquella ànima catalaníssima que es digué Verdaguer i Callis, és continguda en el llibre que acaba de publicar-se.

Per a un catalanista convençut la lectura d'aquest llibre atia la seva fe devers la veritat de la doctrina que professa. Per a un català dubitant, llegir aquests articles

fogosos, escrits amb sang i ungles, és decisiu. Per a un home de força voluntat, sia de la nacionalitat que es vulga, aquesta campanya fa veure ben palesament l'odi de que hem estat i malauradament som encara objecte els catalans per part de la gent d'enllà les nostres fronteres de l'Oest.

Jo he llegit aquestes pàgines xardoroses i el pròleg, commoc i encertat del senyor Maspons Anglases, i he sentit vibrar en mi totes les fibres sentimentals. Odi, amor, simpatia, amistança, ballen en l'esperit del lector una dansa benefactora per al patriotisme estrictament català.

L'ESTELA. *Miquel Forteza Pinya*.—Publicacions de *La Revista*, vol. 27. Barcelona, 1919. 2 pessetes.

En Miquel Forteza, com a bon mallorquí, és un devot de la polidesa. I així aquest recull, sel·lecció discreta de poemes molt distanciat cronològicament, és una cosa bella, agradable, odorant; un nimbe de daurada malinconia, un perfum d'amor tendrívola... Vet ací *L'Estela*.

A vegades el romanticisme treu el nas. Però també ho fa discretament i amb bon gust. Tal la *Elegia*. Tot el llibre és certament elegiac, però sense estridències ni llampecs. La tempestat es dilueix en una tènue boirina, dolça als sentits.

En conjunt el volum és plaent. Adhuc en les *Gloses* mallorquines—gènere perillós i una mica gastat—hi ha un sentit de dignitat literària que les fa agradoses. Ço que més ens ha plagut són els dos darrers sonets, de sòlida construcció.—*J. C. R.*

els marges del periòdic, sobrepasant cada costat del respall.

Va caldre que demanés a un criat:

«El Reverend Humdrum?»

El criat indica un *New-York Herald*, edició europea, qui ocultava l'ermíni del mantell, als peus de Sa Magestat.

Lord Pimkins va reconèixer el Reverend en les seves sabates baixes, amb civelles d'acer, molt gruixudes de sola.

S'avença a tustar-li l'espatlla. El llegidor deixa per terra el seu diari, tot obert, i va seguir a Lord Pimkins al saló.

El Reverend John Humdrum, membre de la Societat de Propaganda de la Doctrina Cristiana (S. P. C. K.), era enfonsat de pit i allargassat de cara. Els sermons a les multituds i els cànecs en lloança del Senyor havien engrandit la seva boca de llavis blancs, entreoberts en el visatge rasurat, amb dos solcs profunds qui descendien de les aletes del nas als angles dels llavis. Esguardà fixe els peus de Lord Pimkins, després remuntà lentament devers ell els seus ulls tristos i digué, mirant-lo de travers:

—Estic molt content de veure-us.

Angelo Bozzoni, maître d'hôtel, s'inclinà, ganyotejant un somriure de ballarina:

—Sir John Elsbooth espera els senyors.

Darrera un grant paravant de sis cares, de seda blanca, ornada cada una amb una crisantema groga, un gentle-

man bevia porto roig. Tenia el vas sota el seu mostatxo ros, quan Lord Pimkins li presentà la mà. Bruscament empeus, es quadrà tot d'una peça:

—Estic molt satisfet de veure-us.

El Reverend Humdrum, avençant dolçament el braç, com per furtar alguna cosa, deixà fondre els seus dits fluixos en la vigorosa encaixada de Sir John. Grans amics. Sir John Elsbooth, importador de tè, conduïa els seus afers a la Xina segons els designis de la S. P. C. K.

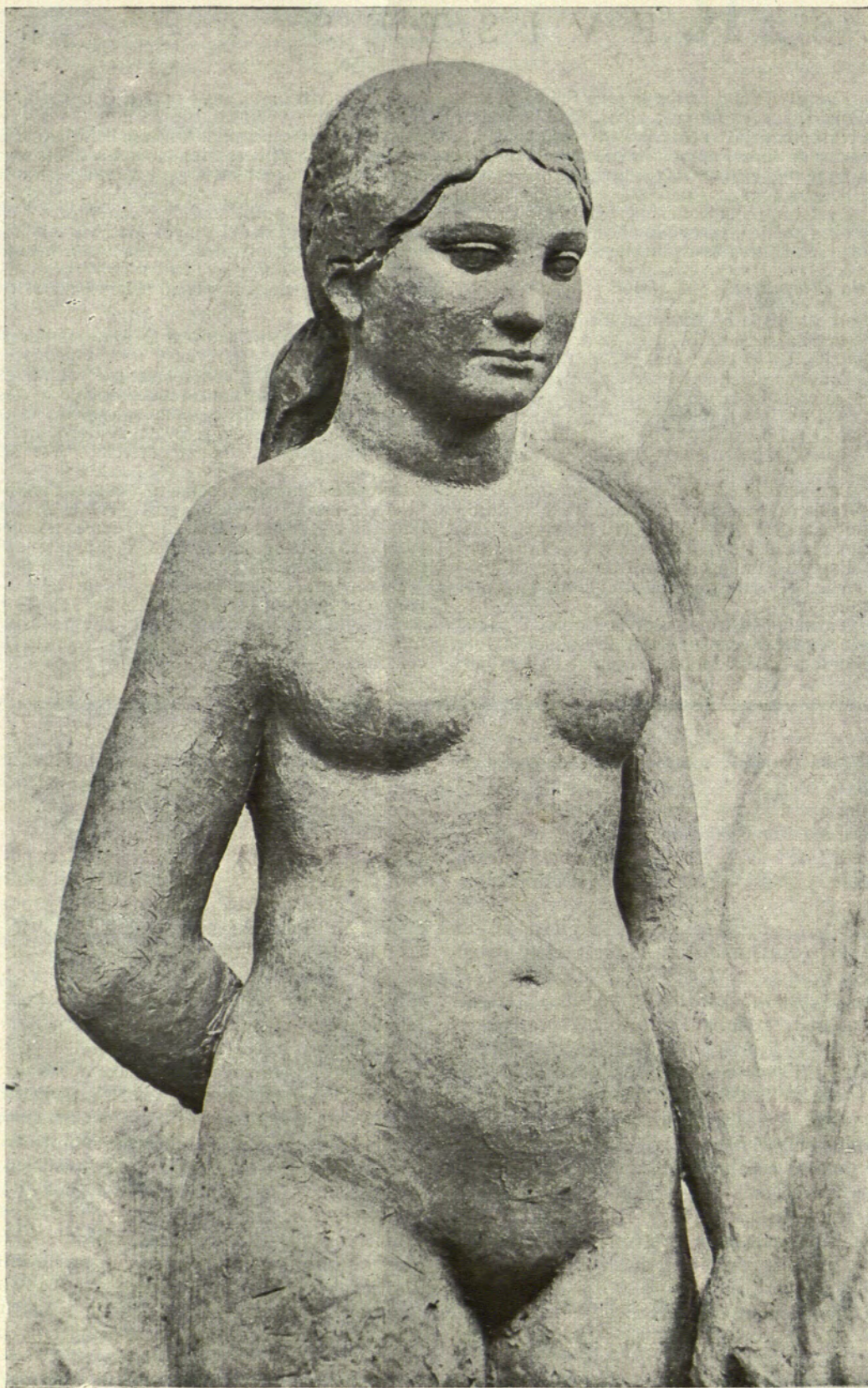
Segons tenien per costum tots els dissabtes, aquests senyors s'assegueren a una taula de caoba, rodona, amb el bord realçat per un cercle de bronze. Angelo Bozzoni hi posà la darrera edició de la carta dels vins, impresa en negre i roig, en setze pàgines de pergami, sota escombria verda, amb l'escut del London Club gravat en or.

Trenta marques de champagne omplien sis pàgines amb el nom de les seves cuites reservades: dry, brut, nature, extra superior, extra dry.

«Nosaltres no canviarem pas»—digué el Reverend Humdrum. Aquests senyors execraven la fantasia, qui vicia les fortes habituds. La seva marca favorita era el Hartmann and C.º Private Cuvée Extra sec 19...

Angelo Bozzoni portà dues ampolles, emergint llurs testes blondes de la blancor del glaç fraccionat en una galleda de nickel.

(Seguirà)

Enric Casanovas

P O E M E S

POÈMES DE JARDINS

I

C'EST UN CHAPEAU CANOTIER DE L'ANNÉE DERNIERE
QUI FUME UNE CIGARETTE
SOUS UN PARASOL CREME
SES LORGNONS NOIRS
SONT RELIÉS A CINQ BATEAUX
QUI S'EN VONT VERS LA CHINE
TANDIS QU'IL EST ASSIS SUR UN BANC
SA BARBE EST GRISE ET CARRÉE

2

UNE FEMME EN DEUIL—UN HOMME EN VESTON—UNE FEMME EN DEUIL
ILS SE PROMENAIENT EN REGARDANT LEUR AVENIR
ILS PARLAIENT DE FEMMES-DE-MÉNAGE
ET FAISAIENT PEUR AUX OISEAUX

3

LES FLEURS TIENNENT TOUTE LA PLACE
LE JARDIN EST TOUT SEUL AUJOURD'HUI
LES BANCS SE RECUEILLENENT
ET SONT EN BOIS

4

J'AI LANCÉ MON REGARD
MAIS LA FEMME ÉTAIT SI LAIDE
QU'IL EST AUSSITOT RETOMBÉ PAR TERRE
UN CHIEN PASSE
ET L'EMPORTE

5

C'EST UN HOMME LOURD AVEC LES MAINS NOIRES
IL M'A DIT
JE PASSE TOUS LES JOURS ICI
POUR REGARDER CES ROSES

M 6

JE SUIS BLOQUÉ ENTRE LA MER ET LA VILLE
ENTRE LES FLEURS ET LES ARBRES
ET JE NE SUIS PAS EFFRAYÉ

7

LES JARDINS SONT DES POEMES
OÙ L'ON SE PROMENE LES MAINS DANS LES POCHE

8

QUELQU'UN EST VENU S'ASSEoir SUR MON BANC
ET LE JARDIN A DISPARU
IL N'EST PLUS RESTÉ QUE LE GARDIEN

PIERRE ALBERT-BIROT

LA LLUM, CAP-AL-TARD...

(Curlanda, 1916)

*Mon amic sabater, tu ets la sola persona
amb qui pugui tenir qualche enraonament;
enllestit el treball, tot sembla diferent,
i per la prada avall, mira: la tarda és bona.*

*Mira en la prada xorca un enlluernament
de llum, com parament i com joies de dona.
La rajada de sol escampa sa corona,
i a penes si se mou la boira, dolçament.*

*Allà sobre el boscam d'una negror calmosa,
sabater, mira el cel, mira el cel com és clar!
Bé me plau, bon amic, un blau crepuscular!*

*Dos cantairots humils trilllegen una glosa
des dels brancs d'un pomer. Dolçor meravellosa!
Hom es creuria sols tot a vora del mar.*

JOSEP-SEBASTIÀ PONS

P O E M E S

H I M N E N O U
A
C A T A L U N Y A

Lloï ma veu la madona fecunda,
dea preclara de viles i pobles
i de la urbs, remorosa de vida
i d'innúmers plaers.

Cantin amb mi tots els homes un himne;
fills de la terra magnànima i dura,
rica de camps conreats i oliveres
i de belleses pròdiga.

Forta i humil, en ses mans duu una rosa,
vivid estel en son front de regina;
un dolç somriure d'infant en sa parla
plena de gràcia lírica.

Lloïn els ulls l'harmonia perfeta
de son cos nu, lluminós de cadències,
ara tot just lliberat de la fosca
a plena ullada ígnea.

Braus cavallers, gustadors de son ritme,
a son entorn fan un cercle de bronze
per atuir les mirades impures
de les gentades tèrboles.

I al bell redós de la dea propícia
totes les gèneres joves s'estenguin,
teixint amb or i finíssima seda
una divina túnica.

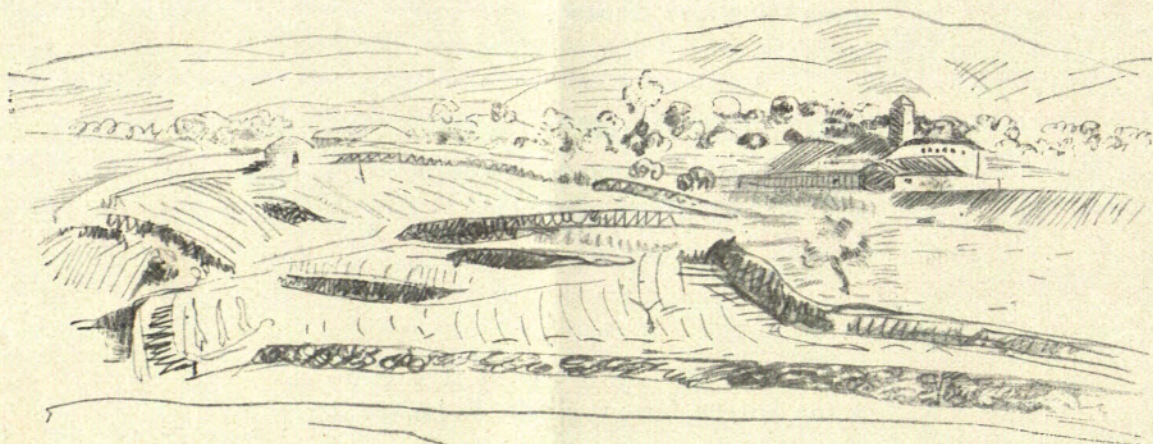
Lloïn la dea gentil tots els homes
agermanats en un himne de joia
i les ciutats freturoses l'adorin
per llur deessa única.

Tornin sos fills, errabunds per la terra,
al si fecund de son pit nobilíssim
i abrigossats en sa falda retornin
de nou llurs membres àgils.

Branca immortal de la raça llatina,
davant la mar ta paraula floreixi,
rica de seny i vestida de glòria
i relluent de púrpura.

Cantin les gents el meu himne de joia
i omplin els camps desolats de la Ibèria
les veus sonores de la pàtria nova,
O Catalunya!

RAMON DE CURELL

J. F. Ràfols

PINTURA I ART DECORATIU

EN JEAN SERRIERE

EL desenrotllament del talent d'un artista segons un ritme propi, com l'embranchida d'un avió que puja puja, cosa ull-prenedora, a fe, per a l'intel·ligència! Puc dir que he vist néixer a En Jean Serrière a la vida de l'art i créixer fins arribar a maturitat. Com han anat, el seu dibuix i la seva pintura, integrant-se cada dia amb elements més escollits? Doncs, mercès a un natural esperit de finesa i mercès a un instint profund d'artista, En Jean Serrière ho era ja en el pòrtic de la seva adolescència.

A la Galerie Hébrard, rue Royale, exposa ara una sèrie de pintures, de treballs en argent i uns mobles. El seu refinat gust s'espandeix com, sota la llum, els colors de les flors, sense artifici. La gràcia nadiua no tindrà mai preu dins un medi on la cultura artística satisfà les exigències dels més difícils. Així en disciplina, així en llibertat. Però massa ama l'ordinadora harmonia de la bellesa, per ésser un revolucionari, En Serrière. En les flors, en les bèsties, en els objectes, en el nu, concentra ell aquest amor seu. Amor de la color que es tradueix en emoció de la color. Sentit del ritme que ordena les formes en volums. Una recerca d'equilibri duent a una troballa d'unitat, on la composició i la color se confonen, dins el sentiment artístic de la pintura i de la natura, tot a la vegada.

Presenta les flors amb penetració moderna de l'ànima llur, de la gràcia llur. Les adora. Però l'adoració no l'enfega fins fer-li perdre el seny de beutat; enfondeix en llur beutat, l'esbrina, l'acarona, la mestreja fins donar-li un estil de vida. Una fina atmòsfera de voluptat envolcalla els pètals. El vigor de la factura mostra ja la mestria de l'artista. En veritat, en aqueixes teles l'artista arriba a obra d'acabament. Les flors semblen esculpides amb el pinzell, de tant plàstiques. Tenen forma i tenen volum, però, damunt de tot, ensenyen bella, palpitant, simfònica color. Una continguda, així, poesia. Poeta, així, i pintor.

En Serrière, del cos bell de la dona gusta també cantar el poema. El nu, heus-aquí, per a la pintura, un infinit seguici de notacions i d'estilitzacions. Les liniacions corpòries, En Serrière les sotmet a una rítmica jerarquia. Tots els objectes i el paisatge els lliga amb aquest propòsit. El quadre arriba així a la realització d'un tot, com en aquells dos nus seus, una dona ajeguda i una altra sentada, prop d'un llebrer. Tot contribueix a la síntesi volguda per la imaginació del pintor, com, en un cant, les notes. La sensualitat francesa és allí temperada, sotjogada per la bellesa. El pintor modela les figures amb el pinzell, sense, diria's, dibuixar-les abans; les modela a plena pasta. La sumptuositat pictòrica és allí atenuada també pel gust.

L'artista sembla esforçar-se per atènyer la nitidesa de contorns, sembla voler sotstreure'ls a la tirania dels plans, a la magnificència dels fons. Aspira a l'autonomia dels objectes, sabent en efecte, que cal al volum l'auto-

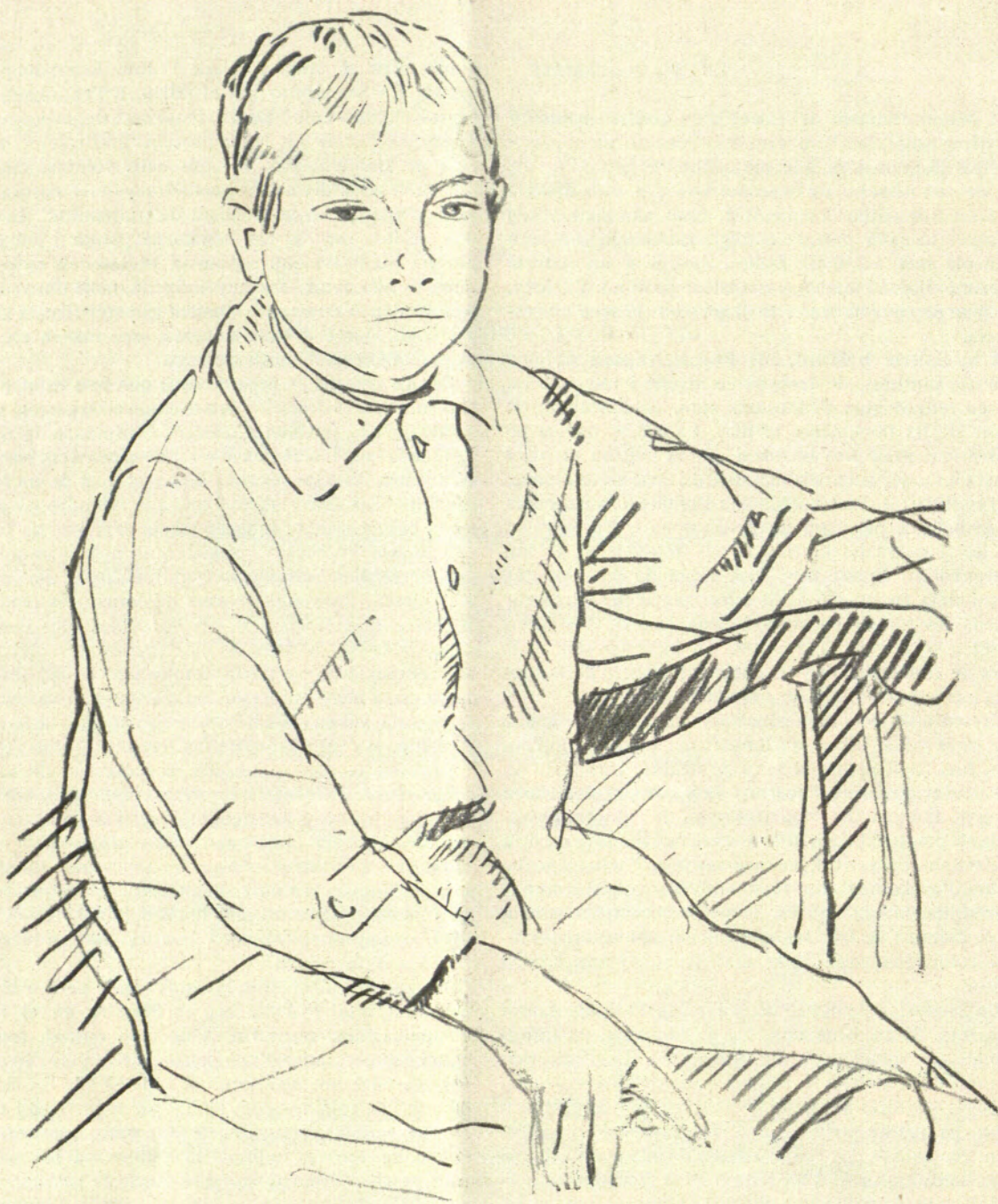
nomia dins el ritme total de l'obra. Sense empastar massa, En Serrière arriba al relleu, a l'expressió; juxtaposa els tons amb mesura, sense recarregar-los massa, sense emboniquir-los. No es contenta amb esferes, o amb cons o amb cilindres per els seus volums, sinó que l'atreu tota la diversitat geomètrica de la natura amb visió d'artista, no amb càlcul de matemàtic. Les formes de les coses el fan bellament pensar i bellament pintar. No és un impressionista esclau dels esclats de llum; és més aviat, enc que llunyedà, molt llunyedà, un parent d'en Cézanne, del moment que substitueix la llum pel color, sense dividir-lo massa, ans, fins en els plens tons, confonent-lo amb destresa.

Per als treballs en argent batut que han estat executats sota la seva direcció i dels que han eixit gerros, vasos, safates, plats, jardineres, càlzers, rentamans, la riquesa de la seva imaginació s'exerceix amb gracios encís sempre, dintre una dignitat severa i dintre el gust de les formes senzilles. Les seves regles i els seus mètodes no entren en la boscúria de la independència extrema on l'art és cercat dins un barbre primitivisme pels ultra-refinats. Les obres d'en Serrière prenen llurs línies dins el gust tradicional, però amb motius moderns. Els fruits, les plantes, les aus, els cels, els horitzons i les donzelles nues, li donen, a dojo, formes decoratives, de que el seu enginy treu un partit estètic i un sentit simbòlic. Amb clara ment francesa. Dedica un gran vas votiu a la victòria, vas en el qual s'oposen els motius de la guerra i de la pau; s'entortolliquen les serpents, brilla l'espasa, tremeixen les ales, s'esgarrafa la màscara; allí tot viu sense rompre les formes fixes sobre el temps i sobre l'imaginació, un i altre bellament objectivats. Cal esmentar també un càlzer polilobulat, unes plates amb motius silvestres. Les aus s'enllacen les unes amb les altres i són, en amplex repujats, modelades. El rítmic amb el simfònic se confon allí. Les línies dels nus cossos femenins ensenyen ondulacions que es desenrotllen com estrofes d'un poema.

La sumptuositat dins la simplicitat, però estètiques ambdues, aital troballa heu en Serrière en el moble. El moble ideat per ell pren un estil refinat, com per satisfer el cor rialler d'una donzella; l'Imperi s'hi atenúa tot establint un canvi amb el Lluís XVI. En Serrière exposa una calaixera, un moble per a perfums i un secretari, encisadors als ulls, de tant suaus com són i graciosos. La claror de la llum s'hi confon amb la rossor dels tons, sembla. Són construïts en fusta de tuia tatxonada de reverberacions; són ornats per motius d'argent l'encisera novetat dels quals sobta. Mobles, en una paraula, que donen repòs a l'esperit que els contempla i l'enfalten.

Segur ja de sí mateix, segur del seu talent, tant per concebre com per executar, En Serrière no té més que seguir el camí del seu art, on la gràcia s'alia amb la robustesa, per fer el seu fet. Brillant destí a l'últim terme de l'horitzó, el seu.

J. PEREZ-JORBA

J. F. Ràfols

SUNYER, HUGUÉ, CASANOVAS

RÀFOLS

Poques obres com les d'aquests autors donen en l'art català contemporani el bell repòs, patriòtic, de saber que no eren vans el pugnar gairebé clandestí d'alguns escollits per assolir una perfecció a dins d'un ordre nacional o ètic, ni els adjectius laudatoris amb que algunes veus anònimes feien fixar l'atenció en llurs noms.

En Sunyer, En Casanovas i l'Hugué, els exòtics segons la sensibilitat vuitcentista, amb llurs obres més recents on la intel·ligència domina els falsos butecs d'un instint pertorbat, palesen que llur exotisme era una sana reintegració de llur sensibilitat a la normalitat ètica i el retorn franc a una estructura tradicional.

Es curiós de remarcar com davant les obres d'En Sunyer, d'En Casanovas i de l'Hugué (posades a part de moment, una vasta obra preciosa qui madura, ara, dins una vetusta mansió del barri del Born i la d'algun altre en la seva tendència immediata anterior a la d'avui) per primera vegada en l'art català contemporani hom té noció del perfecte i com a la intel·ligència i a la sensibilitat de les darreres joventuts aquell exotisme estigmatitzant recau precisament sobre les dades ofertes per una estètica que un primitiu catalanisme (pirinàic) havia segellat amb el seu beneplàcit.

En aquest mateix número són reproduïts uns dibuixos d'En Josep F. Ràfols, un promogut de la novíssima generació encarada decididament a l'estudi on els obliga a refugiar-se davant l'actual aperduament, un noble afany d'ordenació mental que en En Josep F. Ràfols i en llurs condeixebles de l'Agrupació Courbet presenta una original eixutor que nosaltres ens obliguem a creure transiòria.

F.

RÈTOLS

“Paraître en Octobre «La Revue Synchroniste», dirigée par M. Marcello-Fabri, qui a groupé des talents très originaux et divers. (3, Avenue de la Bourdonnais, Paris VII.)»

D'un llibre al profit de la son que té Espanya, *La leyenda negra y la verdad histórica*, de Julià Juderías, aquesta clarivident exposició del fet de Catalunya, escrita per un rus (Marnizovich Danchenko: «Na zemlié sviatoi Diebiezie», Sant Petersburg, 1902): «Aquí no hi ha escoles; els Tribunals militars substitueixen als Tribunals civils... Breçada per la mar, amanyagada pel sol, embriagada pel flaïre de les flors, la nació incomparable dorm febrosenca, i només Catalunya, com un oasi al

bell mig del desert, marxa audaçment cap a la llum, la riquesa, la llibertat i la moral. Però no hi ha per a que tenir en compte els seus esforços: ni ella és agraïda dels castellans ni els castellans ho son d'ella.

Espanya és el negre mausoleu d'un pobre mort massa d'hora. Ressucitarà? I, a guisa de resposta, un clergue al meu costat mormolà sospirant: *Beati qui moriuntur in Dominò!*

Tant-mateix, el viatger hi aprofità l'estada i sabé veure-hi clar.

La bellugadissa de noves revistes literàries i artístiques franceses, *Feuilles d'Art*, *La Minerve Française*, *Belles Lettres*... Totes, però, amb vistes al catàleg més que no a l'esperit. Quelcom que descoratja—més per venir d'on vénen,—ja que es torna a confondre el que és feminitat amb el que deuria ésser la mostra del bon gust. En J. M. Junoy potser tenia raó en la seva darrera conferència...

SALVAT PAPASSEIT LLIBRERS BARCELONA

Gran Via, 613

Tel., 4902 A

JOAQUIM HORTA

IMPREMTA LITOGRAFIA

RELLEUS RELIGATS

GIRONA, 11

TELEFON 326 S. P.